

آسایش اقلیمی در میدان نقش جهان

علی شهابی نژاد^{۱*}، رضا ابونئی^۲، محمود قلعه نویی^۳

^۱ استادیار، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه یزد

^۲ دانشیار، دانشکده مرمت، دانشگاه هنر اصفهان

^۳ استادیار، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه هنر اصفهان

تاریخ پذیرش: ۹۵/۰۸/۱۲

تاریخ دریافت: ۹۵/۰۴/۰۵

چکیده

میدان نقش جهان یکی از میدان‌های تاریخی مطرح جهان است که از منظر معماری و طراحی شهری دارای ویژگی‌های برجسته‌ای است. یکی از موضوع‌های مهم در این باره مبحث آسایش اقلیمی است که در دوره صفویه به طرز شایسته‌ای در ساختار میدان مورد توجه قرار گرفته بود، اما بر اثر دگرگونی‌های تاریخی و مداخلات نابه‌جا در ساختار میدان، در حال حاضر این کیفیت محیطی در میدان در وضعیت نامطلوبی قرار گرفته است. در این مقاله تلاش شده تا با اتکا بر اسناد تاریخی عوامل مؤثر در ایجاد آسایش اقلیمی در میدان دوره صفویه که همان وضعیت اصیل و اولیه میدان است و نیز وضع موجود میدان از منظر آسایش اقلیمی به همراه مقایسه تطبیقی از وضعیت میدان در این دو دوره مورد بررسی قرار گیرد. هدف از این مطالعات علاوه بر مستندسازی وضعیت کیفیت آسایش اقلیمی میدان در گذشته، زمینه‌سازی مطالعاتی و تاریخی برای رسیدن به راه‌کارهایی برای بهبود این کیفیت در وضع موجود است به نحوی که بتوان از نتایج این تحقیق در طرح‌های اجرایی مرتبط با فضای باز میدان بهره برد. روش تحقیق، تحلیلی-تاریخی و مبتنی بر اسناد، متون، تصاویر تاریخی و نیز برداشت‌های میدانی از میدان و در مواردی استفاده از مدل‌سازی رایانه‌ای است. نتایج نشان می‌دهد که در طرح‌اندازی میدان در دوره صفویه از طریق عوامل کالبدی هم‌چون بازار سرپوشیده و بدنه محصورکننده و استفاده از عناصر طبیعی شامل آب جاری و درخت در فضای باز میدان و نیز استفاده از تجهیزات مکمل هم‌چون اتاقک‌های چوبی نیمه باز و خیمه و خرگاه در فضای باز میدان، شرایط مطلوب اقلیمی در فضای میدان به وجود آمده بود. در وضع کنونی بر اثر دگرگونی‌های تاریخی، برخی از عوامل پیشین ایجاد آسایش اقلیمی در میدان شامل درخت و نهر جاری، عملکرد سابق خود را از دست داده‌اند و عواملی جایگزین هم‌چون سطوح چمن‌کاری ایجاد شده‌اند که فاقد اصالت تاریخی و عملکرد بهینه هستند.

واژگان کلیدی: میدان نقش جهان، آسایش اقلیمی، عوامل اقلیمی، عناصر طبیعی.

Climatic Comfort in Naghshe Jahan Square

Ali shahabinejad*

PhD Candidate in Conseravarion of Historical fabrics, Department of Conservation, Art University of Isfahan, Isfahan, Iran

* *a.shahabinejad@au.ac.ir*

Reza abuei

Associate Professor. Department of Conservation, Art University of Isfahan, Isfahan, Iran

Mahmoud ghalenoeei

Asistant Professor. Department of Architecture and Urban Planning, Art University of Isfahan, Isfahan, Iran

Abstract:

Naghshe Jahan square is one of the famous historical square in the world, which has many outstanding features from the perspective of architecture and urnban design. looking at the historical records indicates that one of the strengths aspect of this square in the Safavid period was climatic comfort that was provided by considering special criteria in its design procedure. The historical transformations has changed the aformentioned situation and reduced the climatic comfort quality of the square. In this article, we are trying to represent primary and original situation of the square from this perspective. Furthermore, several methods which used to provide desirable climatic conditions in Square in Safavid period are analyzed. Research approach is historical-Analytical and based on documents, transcripts, historical images, and field work of the square and its surrounding zone. The results indicate that the design of the square in Safavid period had made desirable climatic conditions which provided by the right physical-spacial composition including enclosed facade and the indoor bazar and also the use of natural elements such as running water and tree. However, in the late Safavid era and after that, favorable climatic conditions in this Square is gone. because of undue interference and disregard of the nature. In the present state because of historical changes, some former factors of climate comfort including trees and creek flows, have lost their former function And alternative factors such as lawns have been replaced that are not historical.

Keywords: Naghshe Jahan Square, Climatic Comfort, Climate factors, Natural elements.

